

Nr 276.

Av fru Ewerlöf m. fl., om pensionering genom statens pensionsanstalt av biträdande föreståndarinnor vid barnhem och kommunala ålderdomshem.

I propositionen nr 200 till 1949 års riksdag förelade Kungl. Maj:t riksdagen förslag rörande pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke statliga befattningshavare. För denna proposition hade lagts till grund det betänkande, som 1944 års pensionsutredning i oktober 1948 avgivit.

Inom socialvårdens område hade pensionsutredningen föreslagit en utsträckning av pensioneringen genom statens pensionsanstalt bl. a. till de biträdande föreståndarinnorna vid barnhem och kommunala ålderdomshem.

Utredningen påpekade i detta sammanhang bl. a. att Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet (Svenska socialvårdsförbundet) hemställt om pensionsrätt i SPA jämväl för biträdande föreståndarinna vid ålderdomshem samt till stöd för sin framställning bl. a. anfört, att det på de större ålderdomshem, där det blivit allt vanligare med särskilda sjukavdelningar, visat sig lämpligt att anställa biträdande föreståndarinna med uppgift att utöva ledningen av hemmet under den ordinarie föreståndarinnans ledighet ävensom att till viss grad självständigt sköta sjukavdelningen; enligt förbundets uppfattning borde anledning finnas för staten att stimulera anställandet av biträdande föreståndarinna på de större ålderdomshemmen, varigenom de intagna skulle kunna påräkna bättre vård.

Utredningen ansåg för sin del att i de fall det kan visas, att konstant behov vid ålderdomshem föreligger av biträdande föreståndarinna med samma utbildning som föreståndarinna, övervägande skäl tala för att, förutom föreståndare eller föreståndarinna i hittills vedertagen mening, även biträdande föreståndarinna erhåller pensionsrätt i SPA.

Utredningen ansåg jämväl, att vid statsunderstött barnhem biträdande föreståndarinna, som har med föreståndarinna jämförlig kompetens och som anställts för permanenta arbetsuppgifter, bör få pensionsrätt i SPA.

Föredragande departementschefen föreslog emellertid under hänvisning till yttrande från statens pensionsanstalt och styrelsen för Svenska landskommunernas förbund — vilka senare instanser dock ej velat sätta sig emot utredningens förslag — att frågan om pensionering genom SPA av förevarande personalkategorier måtte uppskjutas i avvaktan på fortsatt utredning om SPA:s verksamhet. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Genom detta beslut kommo de biträdande föreståndarinnorna på ett för nyrekryteringen synnerligen olyckligt sätt att tills vidare ställas utanför pensioneringsmöjligheter.

En föreståndarinnas arbetsuppgifter äro både många och svåra. Som ytterst ansvarig för ett ålderdomshems resp. barnhems skötsel måste föreståndarinnan vara fullt utbildad husmor samt arbets- och personalledare. Föreståndarinna vid ålderdomshem måste vara väl insatt i sjuk- och åldringsvård. Föreståndarinna vid barnhem har att bära ansvaret för barnens vård och fostran. Den pedagogiska uppgiften träder i förgrunden. Under de senaste åren har det av verkställda undersökningar framgått, att klientelet vid barnhemmen är synnerligen krävande. Det finnes alla skäl att förvänta att med nuvarande effektivisering av fosterbarnsvården barnhemmen i stor utsträckning komma att få vårda det icke minst ur uppfostringssynpunkt svåraste klientelet.

För båda anstaltstyperna gäller, att klientelet fordrar särskild omvårdnad, såväl psykiskt som fysiskt. Det ställes därför stora krav på personalen vid dessa hem, framför allt på personal i ansvarig ställning.

Ur arbetssynpunkt tillkommer dessutom för anstalter som ålderdomshem och barnhem den omständigheten, att icke enbart på grund av klienteletts beskaffenhet utan jämväl dess storlek en kontinuerlig övervakning och vård måste förekomma under praktiskt taget hela dygnet. Det är därför nödvändigt, i vart fall för de medelstora och större ålderdomshemmen och för barnhemmen över huvud, att det vid sidan av föreståndarinnorna finnes en biträdande föreståndarinna, som kan dela ansvar och arbetsuppgifter.

Förutom en biträdande föreståndarinnas permanenta uppgifter att vid sidan av föreståndarinnan handhåva hemmets skötsel åligger det henne dessutom att vid föreståndarinnans sjukdom, semester o. d. själv taga hela ansvaret.

Den biträdande föreståndarinnan kan — med hänsyn till kollektivavtalets bestämmelser — icke vara kollektivt anställd, då hon på grund av arbetets karaktär liksom föreståndarinnan måste gå utanför det vanliga arbetstids-schemat. Helst bör hon givetvis i likhet med denna ha såväl praktisk som teoretisk utbildning för sitt yrke.

Då det därför måste te sig som ett oavvisligt krav att biträdande föreståndarinnor vid ålderdomshem måste ha nära nog samma kvalitativa förutsättningar som föreståndarinnorna, kan det icke ur rekryteringssynpunkt vara lämpligt att fränkänna biträdande föreståndarinnor den pensionsrätt, som tillkommer föreståndarinnorna.

Kanske kan också tilläggas att tjänsten som biträdande föreståndarinna också är bra därför att det är lyckligt om nyutbildade unga föreståndarinnor till att börja med kunna få tjänstgöra som biträdande för att först senare avancera till föreståndarinetjänst. Att de här inte få räkna tjänstår är naturligtvis en stor svårighet.

På grund av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring av reglementet för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke statliga befattningshavare, att biträdande föreståndarinnor vid barnhem och kommunala ålderdomshem måtte kunna erhålla sådan pensionering.

Stockholm den 26 januari 1950.

Elsa Ewerlöf.

Verner Hedlund.

Helga Sjöstrand.